

לב" לא היה אלא ויכוח מדומה, שכן גם היערכות האלטרנאטיביות, שהוצגו עידידי האלופים של ישראל, לא היה בהן משום שנוי עקרוני של היערכות צה"ל כפינה, וגם אם עשויות היו למנוע את נפילתם של מאות חיילים שנלכדו ב"מועזים", ושל אלה שנפלו בניסיונות לחלץם, הרי לא היה בהן כדי למנוע את התוצאה האסטרטגית הכסיפית: סיום המדיחמה במצב שבו המצרים "יושבים" כי מרחב טריטוריאלי שהיה כשליטת צה"ל.

תוצאה מתפיסה אסטרטגית מוטעית זו. נלחמה כבר ישראל מילחמה "בלתי-נוכח" אחת. החמיצה מיספר הזדמנויות — במיגרת הסדרים מדיניים חלקיים — להשיג מרחביהיערכות טובים בהרבה מזה הנוכחי

הויכוח המפורסם סביב הקמח קו בר-לב לא היה אלא ויכוח מדומה

בסיני ועלולה. למרבה האסון, להילחם מילחמה מוטעית נוספת בסיני.

תופעה זו מהווה מופת של מקחיטעות אסטרטגיות, שכן רק עיוורון מוחלט עשוי להסביר את ההתעלמות מן ההשערה כי אינו פרצה מידחמת יום-הכיפורים במצב שבו היה צה"ל ערוך בקו אדי-עיש — ג'בליה-אז — אימת, וכאשר שר שאר סיני מפורז ונתון תחת ריבונות מצרי רית, כפי שאכן ניתן היה להשיג במינסגרת הסדר מדיני חלקי לפני המלחמה, כי אז לא היו המצרים יכולים להשיג אפילו אפסיקציה של ההישג שהשיגו במלחמה האמיתית.

עבור מערכת שונות של אילוצים צבאיים, קיימים מרחבי-אופטימום טריטוריאליים שונים. משמעות אפסית אחת של מסקנה זו היא, התפתחות טכנולוגיות עשויות לשנות את מערכת אילוצים הצבאיים באופן כזה, שמה שהיה "מרחב אופטימום" עד להתפתחות טכנולוגיות גיות אלו, שוב אינו אלא מלכודת.

דוגמה קצרה תמחיש קביעה זו: דורות העתיד של טילי האוויר-אוויר יהיו בעלי כושר-תימרון כה גבוה עד שטיים לא יצטרך עוד לתמרן את מטוסו למצב שבו הוא "יושב על זנב" יריבו כדי להפילו: מטוס יוכל לפגוע במטוס אחר כמעט מכל זווית. להתפתחות זו עלולות להיות משמעותיות חמורות לגבי עליונותו של חיל-האוויר הישראלי בקרבות-אוויר. שכן עליונות זו מבוססת בחלקה המכריע על כושר-התימרון העדיף של הטייס הישראלי. ואם משקלו של כושר-תימרון זה יקוץ על-ידי כושר-התימרון של הטיל, הרי חיל-האוויר הישראלי עלול למצוא את עצמו במצב שבו עליונותו בקרבות-אוויר תלך ותישחק.

במצב זה תגדל המשמעות של ממות המטוסים המצויה בידי חילות-האוויר הערבים, וכן של מערכות פיקוד, בקרה ותיקשורת.

אם אומנם תתממש התפתחות זו, הרי הניתוח שהוצג בכתבה הקודמת, המניח עליונות אווירית ברורה של חיל-האוויר הישראלי וממילא אפשרות לתקוף ולפגוע קשות בצבא המצרי המתקדם לומק סיני, אינו תקף לגבי מערכת אילוצים עתידית, שבה אחד הנתונים הוא אובדן עליונותו של חיל-האוויר הישראלי. תחת נתון כזה יהיה המרחב הטריטוריאלי האופטימלי להיערכות צה"ל בחזית המצרית, שונה מזה המתחייב ממערכת האילוצים הקיימת כיום.

מרחב ההערכות הנוכחי של צה"ל בסיני כרום מעבר למרחב האופטימום

לכן, כג הצעה של "מרחב אופטימום" טריטוריאלי חייבת לנתח את השלכותיהן האפשריות של כמנווגויות עתידיות על מרחב זה. הסידרה תתייחס לבעיה זו בהמשך.

מאחר שתחת כל מערכת אילוצים נתונה קיים מרחב היערכות טריטוריאלי אופטימלי מסויים, הרי יהיה מיקרי ביותר אם מרחב זה יהיה זהה למרחב היערי כות הנוכחית של צה"ל בסיני, או למרחב היערכות בעיקבות נסיגה מסיני ופירוזו. שכן, האופייני לשני מרחב בים אלה הוא היותם תוצאה של אילוצים פוליטיים מסויימים. ויהיה זה מיקרי ביותר אם תהיה חפיפה בין מרחבי הערכות שהוגדרו, בעיקבות מיקוח פוליטי לבין "מרחב האופטימום", המוגדר ארוק על-ידי אילוצים צבאיים.

לפיכך, המענה הכסיפית של סידרה זו אינה,

איפוא, כי היערכות צה"ל לאורך ה"קו הירוק" ומאחרי סיני מפורז הוא היערכות האופטימלית, אלא שמפורז שתי האפשרויות שהמציא את הפוליטיה מציבה בפני ישראל, עדיפה הן ערכות צה"ל לאורך ה"קו הירוק" ומאחרי סיני מפורז, עדייני היערכותו הנוכחית.

באקורד-עילה לדיון חלקי זה ביחס שבין גורם השטח לבין רמת הביטחון הצבאי, איני יכול להימנע מן ההנאה הכרוכה. עבורי, בניתוח "תופעת קירנאייקה", אך תחילה וכדי לעשות צדק עם עמידרות, שהביא דוגמה זו (העולם הזה 2117) כמופת חותך להשיבות גורם השטח, מן הראוי להציגה על-פי עמידרות: אילו היה גבול הביטחון של ישראל עובר בקירנאייקה שלוב, וכל התקפה ערבית על ישראל הייתה מתחילה שם, היה צה"ל יכול לנהל קרב-השהיה לאורך כ-800 ק"מ עד להתייצבות על קו התעלה. שם היה אוסר קרב-הכרעה על הצבאות הערבים בנתונים של יחסי-כוחות משופרים מאלה שהיו בתחילת המלחמה. שכן "קרב השהיה המנוול נכון, המשהה מפסיד שטח, והמושגה — כוחות וזמן.

אני רואה את הדיון ב"תופעת קירנאייקה" כמרכזי לענייננו, שכן מתמצית בו, בחריפות ובחדות, חילוקי-הדעות בין אלה הטוענים כי "תמיד, ובכל מקרה, תוספת שטח פירושה תוספת ביטחון", לבין אלה הגורסים כי "בעיקרון, אין שום יחס טיפוסי בין תוספת שטח לתוספת ביטחון, וכשם שתוספת שטח עשויה להגדיל את סך הביטחון הצבאי, כן עלולה היא להקטינו".

"תופעת קירנאייקה" חשובה גם מבחינה זו שמלכת-חילה הובאה כסניגוריה על טיעון מסויים והיא מסתיימת, כפי שאראה, בנוק-אאוט עצמי, היינו: בהפרכתו של טיעון זה, ובהמחשה חותכת לשימוש מוטעה בגורם השטח. לעניין הדיון עצמו רואה אני נקודת-תורפה בסיסית אחת, שהתעלמות ממנה הפכה את היערכות קירנאייקה, בעיני עמידרות, ממיקרה ברור של היערכות צבאית המביסה את עצמה, למופת לגבי השיבות אחזקת השטח. נקודת-תורפה זו היא, שבעוד עמידרות משנה את ממד העומק של השטח הוא מחזק כקבועים את שאר נתוני-היחסים הצבאיים, לאמור: הוא מניח כי גם אם צה"ל ייערך בקו קירנאייקה, תישאר בחוקפה מערכת האילוצים שבתוכה פועל צה"ל כיום.

כדי להמחיש את השינוי הרדיקלי במערכת האילוצים הצבאיים הגרוך בהערכות קירנאייקה, וממילא את השלכותיו לגבי כושרו של צה"ל לנהל

כל חוספה שטח מעבר ומרחב האופטימיים, וכל ויחור על שטח הכלול בו, כרושם אובדן במחון

קרב-השהיה לאורך מאות קילומטרים, נתמקד במיספר תמורות בסיסיות:

● במקום אחר בכתבה זו הראיתי כבר, כי הגדלת ממד העומק של השטח מאריכה בהכרח את קווי החזית.

מכאן שאין שחרר להשערה, כי הכוחות הי סדירים של צה"ל בחזית הדרום ייהנו בהיערי כות קירנאייקה, מן המזותרות של הגנה על קרחת הדרומה לזה הקיים כיום. ארבה, כי המרחב שבין התעלה לקירנאייקה יהפוך קר חזית עבור צה"ל, ולא רק כצורך המתעורר כאשר פוצת מלחמה מולדת, אלא כחובה כסיפית לקיים הגנה שוטפת מפני ניסיונות תקיפה של העורף והתשתית, הדווינסטיים. כי מצב זה ברור, שאותו כוח סדיר המספיק לי הגנת החזית הנוכחית, יתנפץ רסיסים תחת דרישות הביטחון הכרוכות בהערכות קירנאייקה.

● נתון בסיסי אחר, העובר תמורה רדיקאלית, הוא משך הגיוס וההתארגנות של כוחות המילואים. אם בהיערכות הנוכחית בסיני מספיק עיקר הכוח הלוחם של המילואים לחבור לכוחות הסדירים של צה"ל תוך פרק זמן מסויים הרי ברור לחלוטין שבהיערכות קירנאייקה, משך הזמן שיידרש לחבירת כוחות המילואים לכוחות הסדירים יתבטא, אם נכפיל אותו בסקטור המרחק, ביותר משבוע ימים.

מאחר שגם כאשר כל הכוח הסדיר מרוכז לאורך קרחתית המצומצם אין כוח זה מסוגל להתקיים מול הצבא המצרי, כפי שהוכח במלחמת יום-הכיפורים, הן בחזית הדרום והן בחזית הצפון, ברור לחלוטין שכות זה, כאשר הוא מדולל — וגם כאשר אינו מדולל — לא זו בלבד שלא יוכל לקיים קרב-השהיה עד לחבירת כוחות המילואים אלא יושמד, בוודאות מתימטית, הרבה לפני שכוחות המילואים יחברו אליו.

לצורך קביעה זו ניתן אף לתעלם מתופעת הארכת קווי-החזית ודילול הכוחות. שכן, גם אם יגן הכוח הצה"לי הסדיר על קרחתית הזוהה באורכו לזה הנוכחי בסיני, אין ספק שלא יוכל לאסור על הצבא המצרי קרב-השהיה של שבוע, ביחסי-הכוחות הקיימים ביניהם.

תמורה בסיסית אחרת מתייחסת לאפשרויות להעתיק מאמציה-הכרעה עיקריים מחזית לחזית. כדי להביא תמורה זו לכלל אבסורד נגיה, שלא רק שצה"ל ערוך ב"קו קירנאייקה", אלא שהוא זוכה בעומק זהה גם בחזיתות

האחרות. היינו: בחזית המזרחית הוא ערוך על גבולות עיראק, ובחזית הצפונית על גבולות תורכיה.

במצב זה, ברור לחלוטין כי היתרון של העתקה מהירה יחסית של מאמצים הכרעה מן חזית לחזית, המתאפשר עדייני ההיערכות הי נוכחית יתכמל למעט לחלוטין בהיערכות קירנאייקה. שכן, העתקת מאמצים כוחות אסטרטיגיים מנוכח לוב לגבול עיראק תימשך שבועות עובדה שפירושה לא רק הארכת משך המלחמה, אלא גם הארכת פירקיה-הזמן שבהם נהנים הערכים, בכל חזית, מיתרון פמותי מכריע. כי במשך העתקת הכוחות אין כוחות אלו לוחי מים. גם אם נניח (הנחה אופטימית ביותר) שי צה"ל יצליח לעמוד במינסגרת של לחימה מתי משבת, ובכל חזית ביחסי-כוחות נחותים ביותר, הרי אין ספק שהמלחמה עצמה תתמשך לאורך

דורות העתיד של טילי האויר-אוי עלולים לסכן את עליונותה האוירית של ישראל

פרקיזמן שפרושו אחד בלבד — התמוטטותה של ישראל.

תופעה זו של פיצול ופיזור העוצמה הצה"לית על-פני זירות להימה רבות, הקושי בריכוזה לכשר נידרש לכך, אינה רק נחלתם של כוחות היבשה, שכן, אם חיל-האוויר, כמתחייב מן הגבולות החדשים, יבנה תשתית אווירית בסמוך לגבולות אלו, הרי היתרון המכריע של ריכוז חיל-האוויר הישראלי (שיש לו גם מיגרעות), והשימוש המתאפשר בכל עוצמתו לגבי כל חזית, יתרון זה יישחק במידה משמעותית. בהיערכות החדשה יהיה לכל חזית חיל-אוויר משלה, וחל זה בהכרח יהיה קטן מן הכוח מסוגל חיל-האוויר הישראלי להעמיד כיום לזירות הקרב השונות. ברור, איפוא, מאליו, כי כל מטוס הערוך בגבול לוב, שכתוצאה מכך לא יוכל לצאת לגיחת-הפצצה בגבול עיראק, פירושו למעשה הקטנת האיום האווירי הישראלי בכל אחת מן החזיתות, ובכולן כאחת.

מערכת נתונים אחרת, שתעבור שינוי רדיקאלי, היא זו הקשורה למערכת הלוגיסטית. גם מבלי להתייחס להגדלת פגיעותם של קווי האספקה של מערכת זו, ולכך שלמעשה כל קו הופך קרחתית שעליו יש להגן ועבורו יש להקצות כוחות, הרי מובן מאליו שכדי לקיים מערכת לוגיסטית עבור צבא הפרוס על פני המרחבים הטריטוריאליים המתחייבים כדוגמת קירנאייקה, צריך להפוך את צה"ל כולו לחיל-תחזוקה.

הכחרות חלקיות אלו, כאשר תמורות הי רדיקאליות במערכת האילוצים הצבאיים, הי כרוכות בהיערכות קירנאייקה, כבר הן לבדן מבהירות מדוע היערכות קירנאייקה אינה אלא המירשם לתכופה עצמית, ומדוע קרבה-השהיה שינוחי עדייני כל הטריטוריה המצרית — עדייני חזונו של עמידרות — אינו אלא חזון-תעתיק עים אבסורדי.

כפי שאמרתי, אין היערכות קירנאייקה גרועה בעיקרון: אילו הייתה ישראל נלחמת במערכת-אילוצים רוסית — היינו, כאשר לרשותה המשאבים של הרוסים — ודאי שהיערכות קירנאייקה הייתה עדייפה על ההיערכות הנוכחית.

אך כל עוד חיים במציאות שבה ישראל היא מדינה בת שלושה מיליון תושבים, היערכות קירנאייקה

בתחום האסטרטגיה הצבאית כמו בפוליטיקה, מה שמותר וטוב למעצמה אסור בתכלית האסור למדינה קטנה

אינה ראויה אפילו לשיקול-דעת. בהיותה מיקרה מוכח-מעצמו של גרוטסקה צבאית, שכן בתחום האסטרטגיה הצבאית, כמו בפוליטיקה, מה שמותר וטוב למעצמה, אסור בתכלית למדינה קטנה. ומה שהוא מרחב-היערכות אופטימלי עבור צבא של מעצמה, עלול להפוך בית-קברות לצבא קטן.

ניתוח קצר זה מבהיר, מדוע חייב הייתי לקרוא מיספר פעמים את הקטע בביקורתו של עמידרות שבו מובאת דוגמת קירנאייקה, כדי לעכל סופית, וחד-משמעית, כי אין כאן דיברי פארודיה על טיעוני, וכי אכן עמידרות מתייצב באמת ובתמים מאחרי דוגמה זו שלו.

בהיותה מופת של שימוש אבסורדי בגורם השטח, ודוגמה לדככות בעקרונות דוקטרינאיים ריים המובילים לתבוסה עצמית, ראוייה דוגמת קירנאייקה דמונומנט מינוחי בלעדי בכסיקון תופעות האבסורד, מונומנט שייחור אותה כי "תינסנות קירנאייקה".